

Elli Elomaa & Minna Hätälä

MONTESORIPEDAGOGIIKKA PERHEEN ARJESSA

MONTESORIPEDAGOGIIKKA PERHEEN ARJESSA

Elli Elomaa & Minna Hätälä
Opinnäytetyö
Kevät 2013
Sosiaalian koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Tekijät: Elli Elomaa & Minna Hätälä
Opinnäytetyön nimi: Montessoripedagogiikka perheen arjessa
Työn ohjaajat: Markku Koivisto & Raija Tammi
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2013
Sivumäärä: 40 + 10 liitesivua

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kuvailla Montessori-päiväkodissa olevien lasten vanhempien kokemuksia montessoripedagogiikasta ja sen soveltamismahdollisuuksista perheen arjessa. Tutkimuksella pyrittiin saamaan tietoa siitä, osaavatko vanhemmat käyttää montessoripedagogiikkaa kasvatuksensa tukena myös kotona. Tutkimus on laadullinen kyselytutkimus, ja se tehtiin yhteistyössä Oulun Montessori-päiväkodin kanssa. Kyselyt jaettiin kaikille perheille huolehtien erityisen tarkasti vastaajien anonymiteetista. Aineiston analysointimenetelmänä käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä.

Tutkimuksen tietoperustassa käsitellään perheiden arkea, varhaiskasvatusta ja kasvatuskumppanuutta yleisellä tasolla sekä montessoripedagogiikassa.

Vanhemmat kokivat montessoripedagogiikan myönteiseksi asiaksi. Sen soveltaminen perheen arjessa koettiin vanhempien montessoripedagogiikan tuntemuksen mukaan helpoksi tai haastavaksi. Montessoripedagogiikan perusaatteet tunnettiin hyvin ja niitä pyrittiinkin käyttämään perheissä jollakin tapaa. Montessoripedagogiikan hyödyntämiseen kaivattiin kuitenkin vielä tukea ja opastusta, ja vanhemmat esittivät toiveita mieluisista perehdytystilaisuuksista.

Tämän tutkimuksen pohjalta yhteistyöpäiväkotimme tietää, minkälaista perehdytystä perheet tarvitsevat ja millaiseen tilaisuuteen he ovat halukkaita osallistumaan. Lisäksi päiväkotitietoonsa, kuinka samantyylliset päiväkodin kasvatusten menetelmät ovat vanhempien kasvatusten menetelmien kanssa.

Asiasanat: arki, kasvatuskumppanuus, kokemus, kyselytutkimus, laadullinen tutkimus, montessoripedagogiikka, varhaiskasvatusta

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Program in Social Services

Authors: Elli Elomaa & Minna Hätälä

Title of thesis: Montessori Pedagogy in Families' Everyday Life

Supervisors: Markku Koivisto & Raija Tammi

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2013

Number of pages + appendices: 40 + 10

This study was needed because there was not a lot of knowledge available about Montessori pedagogy, parents' experiences about pedagogy and how they utilized pedagogy at home. Our partnership organization was Oulun Montessori-päiväkoti (local kindergarten which follows Montessori pedagogy). They wanted to know what kind of guidance parents would like to have about Montessori pedagogy.

This paper reports a study on what kind of experiences parents had about Montessori pedagogy and how they applied pedagogy at home. An additional aim was to find out what kind of orientation activities parents were willing to participate in.

The thesis assignment was a qualitative study. Data on experiences were collected using a questionnaire which included open-ended questions. Parents from our partnership kindergarten could fill in the questionnaire at home. We distributed 20 questionnaires and got back eight questionnaires for the final analysis. The theory based content analysis was used to analyze the answers.

Parents reported that they had good experiences and knowledge of a child's individual growth and need of support. They also thought that it was good for children that there were children of different ages in the group. There were parents who knew how to use pedagogy at home and parents who needed more guidance on the matter. Parents did not buy too many toys and they also made toys at home. Parents took their children with them to do things like cooking and cleaning. Children were asked to take their toys to the right places at home. Parents suggested that the kindergarten could organize workshops for parents to get more knowledge about Montessori pedagogy and to learn to utilize pedagogy better in their everyday life.

Parents are interested in Montessori pedagogy but all of them are not familiar with the pedagogy. Observation of a child, children of different ages in one group and space for creativity are the main experiences which parents have about Montessori pedagogy. Parents also need some guidance concerning the application of Montessori pedagogy to everyday life.

Keywords: Montessori pedagogy, questionnaire study, qualitative study

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
JOHDANTO.....	6
1 VARHAISKASVATUS	7
1.1 Montessoripedagogiikka varhaiskasvatuksessa	8
1.2 Kasvatuskumppanuus.....	11
2 LAPSIPERHEEN ARKI	14
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	17
3.1 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimustehtävä ja tavoitteet.....	17
3.2 Tutkimusmetodologia	18
3.3 Aineiston keruu	20
3.4 Aineiston analysointi	22
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
4.1 Montessoripedagogiikan tuntemus.....	23
4.2 Vanhempien tietotaito montessoripedagogiikasta.....	23
4.3 Päiväkodilta saatu perehdytys	25
4.4 Pedagogiikan hyödyntäminen kotona	26
4.4.1 Välineistö.....	27
4.4.2 Herkkyyskaudet.....	27
4.4.3 Kasvattajan rooli.....	28
4.4.4 Montessoripedagogiikan vaikutus lapsen käyttäytymiseen	29
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	30
6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	31
6.1 Eettiset kysymykset.....	31
6.2 Luotettavuus	32
7 POHDINTA	34
LÄHTEET	37

JOHDANTO

Päiväkodeissa työntekijät työskentelevät vanhempien tukena lapsen kasvatuksessa, sekä ovat itse kasvattajia. Tavallisen päiväkotikasvatuksen rinnalla on Suomessa käytössä useita vaihtoehtopedagogiikkoja. Näissä pedagogiikoissa painotusalueet ja menetelmät kasvatuksessa vaihtelevat. Esimerkiksi Steinerpedagogiikassa painotetaan lapsen itsenäisyyttä ja vapaan ajattelun kehittämistä. Reggio Emilialaista pedagogiikkaa taas pidetään kuuntelemisen pedagogiikkana, jossa painotetaan ristiriitojen sietämisen kykyä, ja halua työskennellä niiden ratkaisemiseksi.

Montessoripedagogiikka on yksi Suomessa käytössä olevista vaihtoehtopedagogiikoista. Maria Montessori kehitti montessoripedagogiikan kehitykseltään viivästyneiden lasten oppimisen edistämiseksi. Myöhemmin Montessori huomasi menetelmän olevan käyttökelpoinen kaikille lapsille. Montessoripedagogiikassa korostetaan lasten yksilöllisyyttä ja halua oppia. Lapset oppivat parhaiten valitsemalla itse omat tehtävänsä ja tekemällä ne omassa tahdissaan.

Opinnäytetyöprosessin alusta asti meille oli selvää, että opinnäytetyömme kohdistuu varhaiskasvatukseen ja johonkin vaihtoehtopedagogiikkaan. Koulutuksessamme saamme lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Suoritimme molemmat toisen ammattiharjoittelun montessori-päiväkodissa tai montessoriryhmässä ja tämän takia montessoripedagogiikka oli vaihtoehtopedagogiikaksi luonnollinen valinta. Yhteistyökumppanikin löytyi helposti harjoittelupaikasta. Mielessämme on käynyt myös ajatus oman vaihtoehtopedagogiikan päiväkodin perustamisesta, joten senkin takia tämä tutkimus on hyödyllinen tulevan osaamisemme kannalta.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kuvailla Montessori-päiväkodissa olevien lasten vanhempien kokemuksia montessoripedagogiikasta ja sen soveltamismahdollisuuksista perheen arjessa. Yhteistyökumppanimme tässä tutkimuksessa oli 25-paikkainen Oulun Montessori-päiväkoti.

1 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on pienten lasten parissa tapahtuvaa vuorovaikutuksellista kasvatusta, jolla pyritään tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Yhteiskunnan järjestämä ja tukema varhaiskasvatus koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja esiopetuksesta. Vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten välinen kiinteä yhteistyö varmistaa yhteisen kasvatustehtävän muodostumisen lapsen kannalta mielekkääksi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11.)

Varhaiskasvatusta saavat lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusiässä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten vanhempia heidän kasvatustehtävässään, ja yhdessä heidän kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoitopalveluja tuottavat Suomessa kuntien lisäksi yksityiset päiväkodit. Vaihtoehtopedagogiikan mukaisesti varhaiskasvatusta tarjoavat lähinnä vain yksityiset päiväkodit. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36 1:2§; Paalasmaa 2011, 19.)

Varhaiskasvatuksessa tehdään vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi verkostotyötä esimerkiksi neuvolan, puheterapeutin ja lastensuojelun kanssa. Näin ollen siis päivähoidon perustehtävä on lasten hoidon, kasvatuksen ja opetuksen lisäksi myös vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, verkostotyö ja lastensuojelun tukitoimet. (Koivunen 2009, 11.)

Kasvatuksen voidaan ajatella olevan kasvattamista hyväksi ihmiseksi. Se, mitä ”hyvä ihminen” on, riippuu tulkitsijasta. Kasvatuksessa lapselle siirretään kasvattajan tärkeinä pitämiä arvoja, tapoja ja tottumuksia. Mikäli lapsi käyttäytyy näiden arvojen, tapojen ja tottumusten mukaisesti, on kasvatus onnistunut. Arvot vaihtelevat suuresti esimerkiksi uskontokuntien kesken. Jossakin voidaan ajatella kasvattajana toimivan vanhempien, kun jossain taas kasvattajana toimii koko yhteisö. (Kaipio 1999, 11–12.) Montessori-päiväkodissa nämä arvot ja normit jäsenyivät montessoripedagogiikan mukaisesti.

Opinnäytetyömme kohdistui päiväkotiin, joten kasvatus näkyy työssämme keskeisesti. Montessori-päiväkodissa kasvatuksessa painotetaan hieman eri asioita kuin yleistä varhaiskasvatuspedagogiikkaa noudattavassa päiväkodissa, ja tutkimuksessa pyrimmekin kuvailemaan vanhempien kokemuksia montessoripedagogiikasta ja sen soveltamismahdollisuuksista perheen arjessa. Oulun Montessori-kasvatuksen kannatusyhdistys ry avasi ensimmäisen Montessorileikkikoulun Oulussa 1982. Oulun Montessori-päiväkoti on 25-paikkainen päiväkoti, jossa kaikki eri-ikäiset lapset ovat samassa ryhmässä. Päiväkoti tarjoaa myös esiopetusta, eli päiväkodin lapset ovat iältään 2–6 -vuotiaita. Nykyään päiväkoti ei ole enää kannatusyhdistyksen alainen, vaan on yksityisessä omistuksessa. (Oulun Montessori-päiväkoti 2012, 4.)

1.1 Montessoripedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Montessoripedagogiikan perustajana on italialainen Maria Montessori, joka kehitykseltään viivästyneiden lasten kanssa työskennellessään kehitti menetelmän, joka tukee heidän oppimistaan. Myöhemmin hän totesi menetelmän soveltuvan kaikille lapsille. Menetelmän mukaan lapsen elämä jakautuu neljään erilliseen kehityskauteen, joilla kaikilla on omat erityisluonteensa lapsen kehityksessä. Kaudet ovat 0–6, 6–12, 12–18 ja 18–24 vuotta. (Suomen Montessoriyhdistys ry, hakupäivä 17.4.2012.)

Montessori erottaa lapsen kehityksessä myös niin sanotut herkkyyskaudet, joista suurimman osan lapsi käy läpi ensimmäisenä kehityskautenaan, eli alle 6-vuotiaana (Parkkonen 1991, 14). Koska teemme opinnäytetyömme yhteistyössä päiväkodin kanssa, keskittyy mielenkiintomme tässä työssä vain ensimmäiseen kehityskauteen.

Montessorilaisen kasvatuksen tavoitteena päiväkodissa on varmistaa lapsen persoonallisuuden kasvu kehittämällä emotionaalisia, fyysisiä, sosiaalisia ja älyllisiä kykyjä. Lähtökohtana on lapsen vapaus valita tehtävänsä ohjatussa ja hyvin suunnitellussa, herkkyyskausia tukevassa, ympäristössä. Oulun Montessori-päiväkodin toimintaa ohjaa kunnioitus lapsen yksilöllistä kehitystasoa ja -vauhtia kohtaan. Lasten yksilöllisyyden huomioon ottaminen onkin yksi asia,

mikä erottaa montessori-päiväkodit yleistä varhaiskasvatuspedagogiikkaa noudattavista päiväkodeista. (Oulun Montessori-päiväkoti 2012, 4–5.)

Päiväkodin sijaan Maria Montessori painottaa kuitenkin lapsen omaa kotia parhaana kasvuympäristönä lapsen kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana. Vanhemmat ovat lapselle tärkeimpiä, ja parhaimpia, kasvattajia. Aina lapsen kanssa kotiin jääminen ei ole mahdollista, mutta puolipäiväinenkin päivähoito nähdään hyvänä vaihtoehtona. Pienet lapset ottavat mallia aikuisesta, mutta ikäistensä seuraa lapsi ei ensimmäisten elinvuosiensa aikana vielä tarvitse. Kolmannen ikävuoden jälkeen olisi ihanteellista, että lapsi kävisi puolipäiväisessä päivähoitossa ja olisi loppuajan kotihoidossa. (Parkkonen 1991,19.)

Ensimmäisen kuuden vuoden aikana lapsi ottaa kaikin mahdollisin keinoin vaikutteita ympäristöstään. Jokaisesta herkkyykskaudesta johtuvan kiinnostuksen kohteensa mukaisesti lapsi omaksuu valtavan määrän taitoja ja käsitteitä. Yksi merkittävimmistä herkkyykskausista on puheenoppimisen herkkyykskausi. Tuolloin pienen vauvan kiinnostuksen kohteena ollut, aikuisen suusta tuleva ihmeellinen musiikki, saa merkityksen ja lapsi alkaa itsekkin tuottaa puhetta. Muita herkkyykskausia ensimmäisen kehityskauden aikana ovat järjestys, kieli, aistiherkkyys ja sosiaalinen herkkyyys. (Parkkonen 1991, 12–14; Höynälänmaa 2011, 180.)

Herkkyykskaudet mahdollistavat lapsen suhtautumisen ulkomaailmaan mahdollisimman intensiivisesti. Tällöin kaikki on Montessorin mukaan helppoa, pelkkää intoa ja elämää. Jokainen lapsen saavuttama ponnistus antaa lisää voimaa, ja kun jokin intohimon tehtävä on suoritettu, saa lapsi lisää intoa ja lapsuus kuluu kulkien voitosta voittoon elämäninnon vallassa. Montessori kuvailee kuitenkin myös tapahtumia lapsen epäonnistuessa. Kun lapsi herkkyykskauteensa kohtaakin jonkin esteen, hän kokee järkytyksen, ehkä vioittuu ja näin saa alkunsa henkinen kärsimys, jonka jälkiä on melkein kaikissa ihmisissä. (Montessori 1983, 26–27) Tämä ajattelu on mielestämme hieman vanhanaikainen, eikä ainakaan nykyisissä käsityksissä montessoripedagogiikassakaan ajatella yhden esteen jättävän jälkiä lapsen kehitykseen.

Tutkimuksessamme olimme kiinnostuneita siitä, ottavatko vanhemmat tietoisesti huomioon lapsen herkkyyksikaudet. Tämä voi tapahtua esimerkiksi tunnistamalla lapsen sen hetkisen kiinnostuksen, eli herkkyyden, tiettyyn asiaan, kuten kirjoittamiseen. Tällöin vanhempi opettelee lapsensa kanssa kirjaimia sen sijaan, että kehottaisi lasta esimerkiksi leikkimään tai piirtämään. Opastusta lasten herkkyyksikausien tunnistamiseen, tai tieto herkkyyksikaudesta, voi tulla myös päiväkodin henkilökunnalta. On tärkeää muistaa, että jokainen lapsi kokee herkkyyksikaudet omassa tahdissaan, eivätkä kaikki samanikäisetkään opi samoja asioita samaan aikaan.

Montessoripedagogiikassa korostetaan kaikkien lasten erilaisuutta ja yksilöllisyyttä. Lapsi on innokas oppimaan voidessaan itse valita omat tehtävänsä sekä etenemisnopeuden niiden tekoon. Lapsen itseluottamus ja itsenäisyys lisääntyvät omaan tahtiin työskennellessä. Montessoripedagogiikka onkin mahdollista kiteyttää vain yhteen lauseeseen: ”Autta minua tekemään itse.” (Suomen Montessoriliitto, hakupäivä 17.4.2012.)

Maria Montessorin mukaan lapsen kasvatuksen suurin kysymys on, miten lapsen kehitystä voidaan edistää ja auttaa. Hänen mielestään kasvatuksen ongelmat ovat ratkaistavissa vain ympäristön pohjalta siten, että vähennetään esteet pienimpään mahdolliseen määrään ja tarjotaan toiminnalliselle kasvulle välttämättömät välineet. Aikuisen elämänympäristö ei sovi lapselle, mutta lapselle sopivaan ympäristöön kuuluu myös aikuinen. (Montessori 1983, 77–79.)

Aikuisen tehtävä on pidättäytyä olemasta lapsen kehityksen esteenä, eli lakata harjoittamasta sijaistoimintaa tehtävissä, joista itsenäinen suoriutuminen on lapselle terveen kehityksen ehto. Montessorin menetelmässä aikuinen on juuri tätä; ulkoisesti passiivinen, mutta sisäisesti aktiivinen olento, joka tyytyy poistamaan esteitä lapsen itsenäisen toiminnan tieltä. Aikuinen siis tukee lapsen aktiivisuutta, on tyytyväinen nähdessään lapsen onnistuvan itsenäisesti, eikä lue onnistumista omaksi ansiokseen. (Höynälänmaa 2011, 177; Montessori 1983, 77–79.)

Montessoripedagogiikkaan olennaisesti kuuluvaa välineistöä kehutaan sen konkreettisuuden ansiosta. Välineistön käyttö on kuitenkin haastavaa, koska koulutus pedagogiikkaan ja välineistöön on puutteellista. (Höynälänmaa 2011, 177.) Vaikka päiväkodissa on montessorivälineistö, voidaan esimerkiksi käytännön elämän tehtäviä tehdä aivan jokaisesta kodista löytyvillä välineillä. Tämä antaa mahdollisuuden pedagogiikan soveltamiseen myös kotihoidossa olevien lasten kanssa. Vanhemmat voivatkin kokea toteuttavansa pedagogiikkaa antamalla lapsen osallistua arkipäivän asioihin, kuten siivoukseen ja ruuanlaittoon.

Käytännön elämän töihin, aistimateriaaleihin, äidinkieleen ja matemaattisiin välineisiin sekä kulttuurin välineisiin jaettavat montessoripedagogiikan välineet tukevat lasta oppimisessa. Höynälänmaan (2011,176) kirjoitus hänen viittauksessaan Osedorffin ja Alhonsaaren luentomuistiinpanoihin kritisoi montessoripedagogiikkaa ja erityisesti juuri sen välineistöä. Kritiikki kohdistuu siihen, että pedagogiikassa sille ominainen välineistö on hyvin keskeistä. Lapselle ominaiselle työlle, eli leikille, ei anneta aikaa eikä mielikuvitukselle anneta arvoa.

Lapsen saadessa itse valita tehtävänsä, ja onnistuessaan niissä, lapsi innostuu itsenäisestä työskentelystä ja omasta saavutuksestaan. Vanhempi saa nähdä lapsen innostumisen itsenäisen suorituksen tuloksesta ja voi olla osana onnistumisen iloa. Näistä hetkistä myös vanhempi oppii, että aikuisen rooli on olla saatavilla tarpeen vaatiessa. Lapsen oppiessa itsenäistä työskentelyä myös vanhempi saa omaa aikaa.

1.2 Kasvatuskumppanuus

Kasvatusta voidaan kuvailla hierarkkiseksi suhteeksi kasvattajan ja kasvatettavan välillä. Päämääränä on saavuttaa ”alempi” tasavertaiseksi ”ylemmän” kanssa. Kasvatus ei aina ole opetuspuhetta ja siten se tapahtuukin osittain tiedostamattomasti sulautuneena arjen tilanteisiin. Lähtökohtana ovat elämän tavat ja tärkeää on molemminpuolinen kunnioitus. Esimerkiksi vanhemman osoittaessa kunnioitusta lasta kohtaan, oppii lapsi kunnioittamaan itseään ja luottamaan itseensä. Kasvatussuhdetta ei pitäisi kuitenkaan ymmärtää liian hierarkkisena,

vaan molemminpuolisena kunnioittavana ja oppivana suhteena. (Dolto 2002, 53; Ojakangas 2001, 51.)

Kasvatuksella tarkoitetaan toimintaa, jolla ohjataan kasvua, yksilön ominaisuuksien muuttamista ja persoonallisuuden muotoutumista. Kasvatus on vanhempien antamaa opetusta, huolehtimista ja hoitamista. Kasvattajalla taas tarkoitetaan yleensä ihmistä joka toimii lapsen lähikasvattajana. Lähikasvattajia voivat olla myös muutkin kuin vanhemmat. Kasvattaja pyrkii luomaan lapsen kanssa hyvän kasvatussuhteen, eli molemminpuolisen luottamuksen ja toistensa kunnioittamisen. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 19.)

Lapsen vanhemmat ovat ensisijaisessa kasvatustavastuussa lapsestaan. Nykyään vanhemmat ovat enemmän tietoisia kasvatuksesta ja kasvatustehtävästään, ja vanhemmuus on muutoksessa: vanhemmat ovat halukkaita oppimaan paremmiksi kasvattajiksi. Kasvatustietoisuuteen ja tapaan kasvattaa vaikuttavat kasvattajan omat arvo- ja ihmiskäsitykset. Myös lapsen persoonallisuus ja temperamentti vaikuttavat siihen, millä tavalla kasvatus ilmenee lapsessa. (MLL, hakupäivä 9.11.2012.)

Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välistä vuorovaikutusta. Kasvatuskumppanuus on siis kasvatustavastuun jakamista. Kasvatuskumppanuuden periaatteiksi voidaan luokitella kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kasvatuskumppanuuden luomiselle ja kehittämiselle lähtökohtana ovat lapsen etu ja tarpeet. (Poikonen & Lehtipää 2009, 71–75; Koivunen 2009, 151–154.) Tarvitaan vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä, eli kasvatuskumppanuutta, jotta yhteinen kasvatustehtävä saadaan lapsen kannalta mielekkääksi kokonaisuudeksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005, 11).

Kasvatuskumppanuus edellyttää molempien osapuolten asiantuntijuuden arvostamista lapsen kasvatuksessa. Lapsen kasvatustavastuun jakaminen edellyttää myös vanhempien ja ammattikasvattajien kesken toimivaa ja tiivistä vuorovaikutusta sekä yhteistyötä. Kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luominen on kasvattajien tavastuulla. Vanhemmilla on ensisijainen

kasvatusoikeus ja – vastuu, kun kasvatuksen ammattilaisilla taas on koulutuksen tuoma ammatillinen tieto ja osaaminen. Vanhemmilla on oikeus määritellä yhteistyön sekä kumppanuuden taso ja rajat. Vanhemmilta saatava kasvatustapahtuu kotona perheen arjessa. (Poikonen ym. 2009, 71–75; Koivunen 2009, 151–154.)

Rakentakaamme siis lapsellemme kasvatuksen kivijalka elämää varten. Sen rakentamiseen tarvitsemme rajat ja rakkauden. Se kestää melkoisia elämän myrskyjä. Juuri me olemme lapsemme elämän rakentajia. Aikuisia. Vastuullisia. (Telemäki & Vahtokari 2006, 18.)

2 LAPSIPERHEEN ARKI

Arki hahmotetaan yleensä ihmisen jokapäiväiseksi elämäksi. Arki koostuu rutiineista ja eroaa juhlasta. Se voidaan nähdä hetki hetkeltä ja tilanne tilanteelta kehkeytyvänä toiminnan prosessina, joka tuottaa uusia tilanteita. Arjen ennakoitavuus on perheen kannalta oleellista. Nykyään perheiden arki on moninaistunut lasten ja vanhempien harrastusmahdollisuuksien lisääntyttyä. Arjen ja työn raja on hämärtynyt tietoyhteiskunnan laajentuessa ja ihmisten uraohjautuneisuuden lisääntyessä. Käsitteinä arki ja koti ovat vaikeasti selitettäviä. (Korvela 2003, 5; Miettunen & Rotkirch 2012, 11.)

Lapsiperheissä työn ja perheen yhteensovittaminen on haasteellista toimivan arjen aikaansaamiseksi. Arki koostuukin perheenjäsenten yksilöllisten tekojen yhteensovittamisesta erilaisin keinoin. Tällä tavalla toimimalla perheet tavoittelevat arjen hallintaa. Arkeen sisältyy tavoitteellista toimintaa, joka näkyy perheenjäsenten yksilöllisten tekojen (esimerkiksi harrastukset ja iltarutiinit) suunnitteluna ja aikataulutuksena. (Ahlström, Karvonen & Lammi-Taskula 2009, 38; Korvela 2003, 98, 116.)

Lapsen arki on riippuvainen vanhempien arjesta. Kun vanhemman elämässä tapahtuu muutoksia, ne heijastuvat myös lapsen elämään. Lapsen hyvä arki – tutkimuksessa (Kyrölämpi-Kylmänen 2010, 17–21) selvisi, että lasten mielestä tavallinen, kiireetön arki on parasta. Arjen kohokohtana on saada leikkiä kotona rauhassa päiväkodin jälkeen. Lapsi tarvitsee rakastavan vanhemman läsnäoloa, sitä arjen turvaa, jota ulkopuolinen hoitaja ei pysty tarjoamaan. Kun arki on ennalta suunniteltua ja rutinoitua, se ei tunnu kiireiseltä. Arki on hyvää, kun esimerkiksi siivoaminen, pyykinpesu, syöminen, ulkoileminen ja lasten hyvä perushoito sujuvat ja ovat hallinnassa. Arkisten rutiinien osuus elämän mielekkyyteen olisi hyvä oivaltaa.

Lapsen fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tarpeista huolehditaan kotona, jossa lapsen läheisimmät ihmiset ovat. Perhe onkin lähin kasvuympäristö lap-

selle. Koti on hyvä ja luonnollisin paikka lapsen kasvulle, mutta voi olla että lapsi viettää suuremman osan valveillaoloajastaan päivähoitossa kuin kotona. Tällaisessa tilanteessa kotona vietetyn yhteisen ajan merkitys korostuu. Kiireisissä tilanteissa pyritään usein korvaamaan lasten kanssa vietetty aika määrän sijaan laadulla, eli keskittymällä yksinomaan lasten kanssa olemiseen. (Kyrölämpi-Kylmänen 2010, 36, 42; Miettunen ym. 2012, 119–120.)

Osana arkea on myös irtautuminen rutiineista ja kotoa pois lähteminen lyhyemmille tai pidemmille matkoille. Vanhemmat kokevat, että matkat eivät ole vain yhteistä aikaa, vaan vapautumista arjen suorituspainesta ja aikatauluista. Erietyisesti matkoilla ja lomilla korostuu, ettei riidellä vaan neuvotellaan ja kuunnellaan myös lasten mielipiteitä ja toiveita. Irtiotto suoriutumisesta ja aikatauluista ei aina tarkoita pitkää matkaa, vaan voi olla esimerkiksi kylpylässä tai elokuva-teatterissa käynti. Yhteisen ajan viettäminen ei kuitenkaan aina vaadi kotoa poistumista. Yhteiset ruokahetket tai yhdessä saunominen ovat rentoa yhdessäoloa, jota perheet nykyään arvostavat. (Miettunen ym. 2012, 116–119.)

Tutkimuksemme kannalta liiallinen arjen aikataulutus ei mahdollista vanhempien huomion kiinnittämistä Montessorin oppien noudattamiseen kotona. Perhekohtaisesti on yksilöllistä, kuinka paljon perheellä on aikaa viettää kotona. Lapsiperheiden arki onkin usein täynnä vaihtuvia ja yllättäviä tilanteita. Nämä tilanteet ovat kasvatustilanteita. Vanhemmat ovat vastuussa lapsistaan ja pääasiallinen kasvatustuomio on vanhemmilla. Kasvatuksella ei kuitenkaan tarkoiteta erillisiä opetustilanteita, vaan kasvatustuomio on kaikessa siinä toiminnassa, jota vanhempi lapsensa kanssa tekee. Kasvatustuomio ei siis ole vain vanhemman vaikuttamista lapseen, vaan myös toisinpäin. Myös lapsi vaikuttaa vanhempaan. (MLL, hakupäivä 9.12.2012.) Kun lapsi käy Montessori-päiväkotiä, hän oppii montessoripedagogiikan mukaista toimintaa ja tämän kautta montessoripedagogiikka voi tulla tutuksi myös vanhemmille.

Arki oli keskeisessä roolissa työssämme tutkiessamme montessoripedagogiikan soveltamista perheiden arjessa. Arjella tässä tutkimuksessa tarkoitetaan lähinnä arkipäiviä; tavallisia päiviä, kun lapsi on päivän päiväkodissa ja illan kotona. Tutkimme montessoripedagogiikkaa perheen arjessa: sekä vanhempien koke-

muksia päiväkodin montessoripedagogiikasta, että vanhempien omaa tietotaitoaan montessoripedagogiikan suhteen. Oletimme siis Montessori-päiväkodissa olevien lasten vievän pedagogiikkaa jollakin tavalla myös kotiin käyttäytymisensä ja toiminnassaan.

Se, minkälaista perheiden arki on, eroaa varmasti suuresti tutkimuksen kohteena olevilla perheillä toisistaan. Perheiden arki eroaa jo vanhempien työmarkkina-aseman suhteen suuresti. On varmasti perheitä, joissa äiti tai isä on kotona kokopäiväisesti, vanhempainvapaalla, työttömänä, tai sairauslomalla. Tämä tekijä vaikuttaa perheen kokemukseen arjesta, sillä lapsi saattaa olla päiväkodissa vain lyhyenkin ajan päivästä ja kotona tapahtuva arki on näin ajallisesti pidempi kuin perheessä, jossa molemmat vanhemmat ovat töissä. Se, että toinen vanhempi on kotona, ei kuitenkaan takaa arjen kiireettömyyttä, eikä sitä että vanhempi ehtisi paremmin kiinnittää huomiota montessoripedagogiikan soveltamiseen.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä tutkimuksessa selvitimme, millaisia kokemuksia vanhemmilla on vaihtoehtopedagogiikasta ja kuinka he hyödyntävät pedagogiikkaa kotona. Tutkimuksen teimme kyselylomakkeella, jossa käytimme vain avoimia kysymyksiä. Vaikka emme saaneet täytettyjä lomakkeita takaisin yhtä paljon, kuin olimme tavoitteeksi asettaneet, saimme riittävästi aineistoa tämän tutkimuksen toteuttamiseen.

Vastaukset olivat kattavia, ja niiden perusteella pystyimme luomaan tarpeeksi laajan kokonaiskuvan siitä, kuinka tunnettuja montessoripedagogiikka ja sen soveltaminen ovat vanhemmille. Tämän tutkimuksen kautta saimme laajennettua omaa ammattitaitoamme sekä opimme erityisesti tutkimuksen tekemisen vaiheet.

3.1 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimustehtävä ja tavoitteet

Tutkimuksemme tarkoituksena oli kuvailla Montessori-päiväkodissa olevien lasten vanhempien kokemuksia montessoripedagogiikasta ja sen soveltamismahdollisuuksista perheen arjessa. Tutkimustehtävämme tässä tutkimuksessa oli: Millaisia kokemuksia Montessori-päiväkodin lasten vanhemmilla on montessoripedagogiikasta ja sen soveltamismahdollisuuksista perheen arjessa?

Tutkimme siis, millaisia kokemuksia vanhemmilla on montessoripedagogiikasta lapsen ollessa Montessori-päiväkodissa. Tässä tutkimuksessa soveltamismahdollisuuksilla tarkoitimmekin juuri tätä pedagogiikan heijastumista kotiin: miten vanhemmat kohtaavat lapsen ja hänen kiinnostuksensa kohteet ja onko lapsilla mahdollisuus tehdä montessoripedagogiikan mukaisia tehtäviä kotona. Esimerkiksi käytännön elämän tehtäviä on helppo harjoitella kotona antamalla lapsen osallistua siivoukseen ja ruuanlaittoon.

Tällä tutkimuksella pyrimme myös saamaan päiväkodille tiedon vanhempien kiinnostuksesta montessoripedagogiikkaa ja sen soveltamista kohtaan. Päiväkodilta tuli myös pyyntö lisätä tutkimukseen kysymys vanhempien halusta osallistua perehdyttämislaitoihin tai opintopiireihin. Tutkimme, lisääkö lapsen pääsy Montessori-päiväkotiin vanhempien kiinnostusta vaihtoehtopedagogiikasta sekä halua käyttää pedagogiikan menetelmiä myös kotikasvatuksessa.

Tämä tutkimus on tarpeellinen, koska vaihtoehtopedagogiikkoihin liittyviä opinnäytetöitä on vanhempien näkökulmasta löydettävissä vähän. Tutkimus on tarpeellinen myös siksi, että sen avulla saimme oleellista tietoa myös yhteistyöpäiväkodille siitä, miten vanhemmat osaavat käyttää vaihtoehtopedagogiikan menetelmiä hyödykseen omassa kasvatustehtävässään. Tutkimuksesta käy lisäksi ilmi, ovatko vanhemmat halukkaita saamaan lisätietoa montessoripedagogiikasta.

3.2 Tutkimusmetodologia

Tutkimuksemme taustalla vaikuttaa holistinen ihmiskäsitys. Kohteenamme on ihminen suhteessa häntä ympäröivään maailmaan tai todellisuuteen. Maailmalla tai todellisuudella tarkoitetaan kaikkea sitä konkreettista, jota ilman ihmistä ei voida käsittää. (Rauhala 1983, 26.) Tutkimme vanhempien kokemuksia lapsien ollessa Montessori-päiväkodissa eli uudessa ympäristössä ja ideologiassa. Lapsien käyttäytyminen saattaa muuttua myös kotona päiväkodin ja uuden ympäristön vaikutuksen vuoksi. Tämän johdosta myös vanhempien ajatusmaailma saattaa muuttua.

Tutkimme ihmistä, tarkemmin ihmisen kokemuksia omasta elämästä. Kvalitatiivinen tutkimus onkin todellisen elämän kuvaamista mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, koska sen avulla pääsemme tutkimaan asioiden merkityksiä. Laadullinen tutkimus on prosessi; sen vaiheet eivät ole ennalta jäsenneltävissä, vaan esimerkiksi tutkimustehtävää tai aineistonkeruuta koskevat ratkaisut voivat muotoutua vähitellen tutkimuksen edetessä. Kvalitatiivinen tutkimus on usein suppea tutkimus, jossa aineisto kerätään harkinnanvaraisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164; Heikkilä 2008, 16–17; Kiviniemi 2010, 70.) Aineis-

tomme koostuukin, parhaassa tapauksessa, vain 20 vastauksesta. Kvalitatiivista tutkimusta käytämme avoimien vastausten tulkintaan.

Koska tutkimme vanhempien kokemuksia ja tarkoituksenamme on saada kokemuksista esiin tieto pedagogiikan kiinnostavuudesta, vaikuttaa tutkimukseemme fenomenologis-hermeneuttinen taustafilosofia. Fenomenologia tutkii kokemuksia, eli ihmisten suhdetta omaan elämäntodellisuuteensa. Keskeistä on ymmärtää tutkittavaa ilmiötä tutkittavan omasta näkökulmasta, ilman taustaolettamuksia. Tarkoituksenamme on siis kuvailla tutkittavaa ilmiötä tutkittavien kokemuksista käsin. Ihmisen kokemukset syntyvät suhteessa todellisuuteen; heitä ympäröivään maailmaan. Ihmistä ei voida ymmärtää irrallaan todellisuudesta. (Kvale & Brinkman 2009, 26; Laine 2010, 29.) Hermeneutiikka taas tulee tutkimuksessa ilmi ilmaisujen tulkinnan kautta. Haemme tutkittavien ilmaisuille merkityksiä tulkitsemalla heidän vastauksiaan ja tekemällä johtopäätöksiä. (Laine 2010, 30.)

Kyselylomakkeesta saamamme aineisto ei ole itsessään tietoa. Tieto syntyy vastauksia tulkitsemalla. Aineiston kanssa täytyy siis käydä tutkivaa dialogia, jotta ymmärretään tutkittavien kokemusmaailmaa. Tutkiva dialogi on kehämäistä liikettä aineistojen ja omien tulkintojen välillä. Kehämäisen liikkeen tavoitteena on tutkijan ymmärryksen jatkuva korjautuminen ja syventyminen. Kehää kulkeamalla tutkijan tulisi vapautua omista taustaolettamuksistaan. (Laine 2010, 36–37.)

Kyselylomakkeessa (LIITE 2) oli 15 avointa kysymystä, joista jokaiselle oli varattu saman verran vastaustilaa. Kyselylomakkeessa kysymykset jakautuvat kasvatuskumppanuuden, perheen arjen ja montessoripedagogiikan aihealueisiin. Jokaisesta aihealueesta oli viisi kysymystä. Kysymysten aihealueet määrittyivät tutkimuksen tietoperustasta. Tarkemmin kysymykset käsittelevät montessoripedagogiikan tuntemusta ennen päivähoitosuhteen aloittamista, päiväkodilta saatua perehdytystä, ohjausta ja neuvontaa, vanhempien omaa aktiivisuutta sekä montessoripedagogiikan hyödyntämisen mahdollisuuksia.

3.3 Aineiston keruu

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen, koska tutkimuksemme kohteena oli pieni päiväkotitoiminta. Kyselylomakkeella saimme vanhemmat paremmin osallistumaan tutkimukseen, koska se oli heille helpompaa eikä vienyt vanhemmilta niin paljon aikaa, kuin esimerkiksi haastattelu. Myös päiväkodin johtaja arveli kyselytutkimuksen tuottavan meille laajemman ja kattavamman aineiston kuin haastattelut.

Päiväkodissa on 25 lasta 20 eri perheestä. Tavoitteenamme oli saada täytetty kyselylomake takaisin ainakin 10 perheeltä, jolloin aineisto olisi varmasti riittävä. Vanhemmat saivat kyselylomakkeen mukana saatekirjeen (LIITE 1), jossa kerroimme tutkimuksestamme ja vastausten käytöstä, sekä kirjekuoren, johon he saivat vastauksensa sulkea. Tällä tavalla varmistimme vastaajien anonymiteetin ja mahdollisimman suuren määrän vastauksia ja kokemuksia.

Lomakkeita palautettiin meille täytettynä loppujen lopuksi kahdeksan. Vastauksia palautui siis vähemmän, kuin mitä olimme tavoitelleet. Saimme kuitenkin vastauksia useammalta vanhemmalta kuin olisimme luultavasti haastattelututkimuksella saaneet. Kyselymme tuotti monipuolisia ja pitkiä vastauksia ja näin ollen paljon kokemustietoa. Kyselyitä emme lähettäneet uudelleen, vaikka saimme vastauksia odotettua vähemmän, sillä aineisto oli kattava. Päiväkodin henkilökunta oli muistuttanut vanhempia lomakkeen täyttämisestä.

Kyselylomakkeissa kysymykset muotoillaan yleensä kolmella eri tavalla: avoimilla kysymyksillä, monivalintakysymyksillä, sekä asteikkoihin perustuvia kysymyksiä. Käytimme tutkimuksessa vain avoimia kysymyksiä. Avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys ja jätetään tyhjää tilaa vastausta varten. Kun kysely on saatu valmiiksi, on lomakkeen kokeilu välttämätöntä. (Hirsjärvi ym. 2009, 198, 204.)

Käytimmekin tutkimuksessa ns. esitestauksia ja testasimme lomaketta yhdellä vanhemmalla, jonka lapsi on tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa. Lomakkeen testauksella saimme tietää, olimmeko onnistuneet muotoilemaan ky-

symykset sellaisiksi, että niillä saadaan tietoa tutkimuskysymyksellemme olen- naisista kokemuksista. Esitestauksen vastauksien arvioinnin jälkeen oli siis vielä mahdollisuus hioa kysymysten asettelua. Lomakkeen uudelleenmuotoilu ei ollut tässä tapauksessa tarpeellista muutoin, kuin poistamalla yksi esimerkki kysy- myksen perästä. Testilomake oli myös mukana lopullisessa analyysissämme.

Tutkimuksen aihe on tärkein vastaamiseen vaikuttava asia. Kuitenkin myös ky- selylomakkeen laadinnalla ja kysymysten suunnittelulla voidaan vaikuttaa tutki- muksen onnistumiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 198.) Kyselylomakkeessamme monivalintakysymyksiä ei ollut ollenkaan, koska niistä saatavat vastaukset an- tavat vain suuntaa vanhempien ajatuksista. Avoimien kysymyksiä avulla saimme tarkemmin tietää vanhempien kokemuksia montessoripedagogiikasta ja sen soveltamismahdollisuuksista perheen arjessa. Tarkoituksenamme olikin laatia omaperäisen näköinen ja mielenkiintoa herättävä kyselylomake.

Tutkimuksemme kohteena ovat päiväkotit ja lasten vanhemmat, joten suun- tasimme voimavaroja myös lomakkeen visualisuuteen. Lomakkeen visuaalisella toteutuksella pyrimme nostamaan vastausprosenttia, sillä mielenkiintoa herättä- vän näköinen lomake motivoi paremmin vastaamaan kuin mustavalkoinen lo- make. Käytännössä tämä visuaalinen toteutus tarkoitti kyselylomakkeen tulos- tamista värillisille papereille. Paperien väriksi valitsimme vaaleita sävyjä, jotta kysymysten lukeminen olisi kuitenkin helppoa.

Aluksi ajattelimme myös kuvien lisäämistä kysymysten joukkoon, mutta jätimme ne pois, sillä kuvitettu kyselylomake ei mielestämme ollut tarpeeksi vakavasti otettava. Annoimme kyselylomakkeessa jokaiselle kysymykselle saman verran vastaustilaa, koska emme halunneet ohjeistaa vanhempia vastaamaan joihinkin kysymyksiin laajemmin kuin toisiin. Lisäksi lomakkeen ohjeistuksessa oli mai- ninta, että vastauspaperin toiselle puolelle voi jatkaa vastausta. Saimmekin se- kä erittäin lyhyitä että pitkiä, yli sivun mittaisia, vastauksia.

3.4 Aineiston analysointi

Avoimet kysymykset analysoimme teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä apuna käyttäen. Analysoidessamme vastauksia käytimme teoriaa apuna, mutta analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan. Aikaisemman tiedon vaikutus on siis havaittavissa, mutta tarkoituksenamme ei ollut uusien teoreettisten käsitteiden luominen. Sisällönanalyysin avulla saadaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä muodossa kadottamatta sen informaatiota, ja sitä voidaan käyttää myös täysin strukturoimattomankin aineiston analysointiin. Sisällönanalyysillä etsitään aineistosta merkityksiä. Teoriaohjaava sisällönanalyysi on kolmevaiheinen prosessi, jossa ensin redusoidaan eli pelkistetään, sitten klusteroidaan eli ryhmitellään, ja lopuksi abstrahoidaan eli liitetään empiirinen aineisto teoreettisiin käsitteisiin. (Sarajärvi & Tuomi 2002, 98, 105–106, 110–111, 116.) Tarkoituksenamme oli siis useista avoimista vastauksista luoda tiivistetty, mielekäs ja yhtenäinen informaatio.

Teoriapohjan luominen montessoripedagogiikasta ja arki-käsitteestä auttoi meitä ymmärtämään, ja sitä kautta tulkitsemaan vanhempien kokemuksia heidän arjestaan, sekä montessoripedagogiikan roolista arjessa. Vastauslomakkeet saatuaamme kokosimme joka kysymyksestä oleelliset, tutkimustehtävämme kannalta merkitykselliset, asiat yhteen. Tämän jälkeen yhdistimme vastauksissa toistuvia asioita laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja kirjoitimme ne yhtenäiseksi. Lisäsimme tutkimustuloksia elävöittämään myös suoria lainauksia vanhempien vastauksista. Lopuksi vielä pohdimme miksi ja minkälaisia asioita vastauksissa nostettiin esille, sekä miten tämä tutkimus edisti oppimistamme.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

20 jaetusta kyselylomakkeesta saimme täytettynä takaisin kahdeksan, mukaan lukien testilomake. Testilomakkeen täyttänyt vanhempi oli vastannut erittäin kattavasti, eikä lomaketta ollut tarvetta juuri muuttaa. Muutoin vanhempien vastauksen kattavuus vaihteli suuresti. Kaikki vastaukset eivät vastanneet suoraan kysytyyn asiaan, mutta olivat kuitenkin käyttökelpoisia tutkimuksessamme. Havainnollistaaksemme vanhempien kokemuksia tutkimustuloksissa käytämme joitakin suoria lainauksia kyselylomakkeen vastauksista.

4.1 Montessoripedagogiikan tuntemus

Montessoripedagogiikan tuntemus vaihteli täydestä tietämättömyydestä montessoripedagogiikan mieltämiseen luonnollisena ajatteluna ja tapana toimia. Vanhemmat olivat kasvaneet montessoripedagogiikan keskellä tai tutustuneet siihen vasta lapsen aloittaessa Oulun Montessori-päiväkodissa.

Kokemuksien mukaan vanhemmilla oli hyvin myönteinen käsitys montessoripedagogiikasta. Lapsen omatahtisen kehityksen tukeminen ja yksilöllinen huomiointi olivat asioita, jotka vanhemmat tiesivät pedagogiikasta etukäteen ennen päivähoitosuhteen aloittamista. Toisaalta vanhemmilla oli kokemuksia montessoripedagogiikasta vähän tai päiväkodin valinnassa pedagogiikkaa suurempi merkitys on ollut miellyttävällä ja asiantuntevalla henkilökunnalla. Myös pieni ryhmä ja päiväkodin kodinomaisuus olivat asioita, jotka vaikuttivat päiväkodin valintaan pedagogiikkaa enemmän. Montessoripedagogiikasta oltiin siis kiinnostuneita ja se koettiin hyväksi asiaksi, mutta se ei ollut ainoa syy tämän päiväkodin valintaan.

4.2 Vanhempien tietotaito montessoripedagogiikasta

Vaikka montessoripedagogiikkaan suhtauduttiin vastauksissa myönteisesti, ei siitä ollut itse juuri hankittu tietoa. Kiinnostuksen ja perehtymisen kohteena oli-

vat lapsen omatahtisen kehityksen huomioon ottaminen sekä perehtyminen montessoripedagogiikan teoriaan ja Maria Montessorin elämään.

”En varsinaisesti ole siihen ”perehtynyt”. Pidän kuitenkin sen aktiivisuudesta, jossa opet ovat läsnä aidosti ja tekevät paljon lasten kanssa.”

Ennakkokäsitysten muutoksista kysyttäessä vanhemmat kokivat, ettei heillä ollut ennakkokäsityksiä montessoripedagogiikasta, käsitys ei ollut muuttunut tai ennakkokäsitys oli muuttunut myönteisempään suuntaan. Ennakkokäsityksiä käsiteltiin välineistön, toimintaympäristön, kasvattajan roolin sekä lasten erikäisyyden osalta.

Vanhempien ja päiväkodin välinen kasvatuskumppanuus koettiin asiaksi, joka oli merkittävästi ennakkokäsityksiä myönteisempää. Vanhemmat kokivat, että kasvattajan, päiväkodissa työntekijän ja kotona vanhemman, rooli ei ole niinkään opettajana olemista, vaan johdattelua ohjaamista. Jokapäiväinen kasvatuskumppanuus, lapsen auttaminen ja tukeminen koettiin keskeisimmiksi asioiksi. Toimintaympäristön ja välineistön osalta vanhemmilla ei ollut ennakkokäsityksiä, tai ne eivät olleet ensimmäisen vuoden aikana muuttuneet.

Ennakkokäsitys lasten erikäisyydestä ryhmässä oli myönteinen, ja vanhemmilla oli siitä myönteisiä mielikuvia. Ensimmäisen päivähoitovuoden jälkeen myönteiset kokemukset lasten erikäisyydestä ryhmässä olivat voimistuneet. Kokeuksia perusteltiin sillä, että eri-ikäiset lapset opettavat toinen toisilleen uusia taitoja, kaverit ovat eri-ikäisiä ja lapsilla on vapaus valita kiinnostava ja haastavampikin tekeminen vanhemmille lapsille tarkoitetuista tehtävistä. Myös ennakkokäsityksen muuttuminen kielteisemmäksi tuli esille, mutta kokemusta ei ollut perusteltu.

”Esim. eri-ikäisten lasten istuminen samassa pöydässä oli uusi asia. Hienoa että isommat lapset ohjaa / opastaa pienempiä ja voivat olla esimerkkinä.”

4.3 Päiväkodilta saatu perehdytys

Vanhemmat kokivat päiväkodilta saamansa perehdytyksen vastanneen heidän odotuksiinsa vaihtelevasti. Perehdytykseen oltiin tyytyväisiä, koska se oli koettu miellyttäväksi ja hyödylliseksi tavaksi saada paljon perustietoa montessoripedagogiikasta. Kokemuksissa ilmeni myös perehdytyksen riittämättömyyttä ja kokemuksia siitä, etteivät vanhemmat olleet saaneet perehdytystä ja ohjausta montessoripedagogiikasta ja sen soveltamisesta perheen arjessa.

”Olisin kaivannut jopa enemmän pedagogiikkaan tutustumista ja jopa vanhemman ohjausta.”

Vanhemmat, jotka kokivat tarvitsevansa lisää perehdytystä, olisivat halukkaista osallistumaan montessoripedagogiikan käytännön soveltamista koskevaan perehdytystilaisuuteen, esimerkiksi uusille vanhemmille järjestettävään infotilaisuuteen. Ehdotuksena tulivat esille myös pedagogiikkapajat, joissa pohdittaisiin kasvatuksen ongelmakohtiin ratkaisuja, tutustuttaisiin montessoripedagogiikkaan ja siihen, millä tavalla montessorivälineitä voitaisiin soveltaa kotona. Tällaiset käytännön harjoitukset montessoripedagogiikan käytöstä antaisivat vanhemmille konkreettisia esimerkkejä, kuinka he pystyvät itse hyödyntämään pedagogiikkaa perheen arjessa.

Montessoripedagogiikkaan liittyvää ohjausta ja neuvontaa vanhemmat eivät olleet päiväkodilta pyytäneet. Sen sijaan yleisesti kasvatukseen liittyvissä asioissa, kuten ristiriitatilanteiden selvittelyssä, oli pyydetty neuvoja ja koettiin, että henkilökunta auttaa mielellään. Vanhemmat kokivat päivittäisen keskustelun ja kokemusten molemminpuolisen jakamisen tärkeäksi. Lapsen arki, kasvu ja kehitys kokonaisuudessaan olivat asioita, joista vanhemmat halusivat keskustella päiväkodin henkilökunnan kanssa. Kasvatuskumppanuuden toteutumista pidettiin kodin ja päiväkodin samantapaisten toimintamallien mahdollistajana ja täten lapsen yhdenmukaisen kasvatuksen ja kasvun edellytyksenä.

4.4 Pedagogiikan hyödyntäminen kotona

Tietämys montessoripedagogiikan soveltamismahdollisuuksista kotona oli vähäistä, ja perusohjeita soveltamismahdollisuuksista toivottiin. Kokemuksia oli myös myönteisiä, ja koettiin, että pedagogiikan perusteista, erityisesti herkkyyksikausista, omien tavaroiden paikalleen keräämisestä ja lapsen kannustamisesta tekemään itse oli neuvottu vanhempia. Tärkeänä pidettiin päiväkodin ja vanhempien yhteistyötä lapsen kasvatuksessa, jotta lasta tuetaan samoissa asioissa sekä kotona että päiväkodissa.

Montessoripedagogiikan tunnuslause ”Auta minua tekemään itse” yhdistettiin usein toisten auttamiseen. Tällä tarkoitettiin erityisesti pienempiä sisarusia tai kavereita. Vanhempien kokemusten mukaan lapsen omaa kokeilua ja omaaloitteisuutta on tuettava. Lapsia kannustetaan, jopa vastuullistetaan, tekemään ja kokeilemaan asioita itse. Perheiden arjessa tämä näkyi erityisesti kotitöihin osallistumisena. Lasten annetaan kokeilla vaikeita asioita, kun vanhempi on vieressä turvaamassa. Kaikki arjen tekemiset pyrittiin tekemään yhdessä ja lasta kannustettiin osallistumaan niihin. Lapselle sijan antaminen koettiin kuitenkin haasteelliseksi. Vanhempana on vaikea huomata, milloin lapsi on valmis tekemään itsenäisesti asioita, ja huomaamattaankin tehdään asioita lapsen puolesta.

”Kannustetaan omatoimisuuteen ja osallistumiseen tavallisissa arjen asioissa.”

Lasten itse tekemiseen kiinnitetään huomiota. Koettiin, että lapsi oppii iän mukana toimimaan itsenäisesti, mikäli kotona on aikaa ja mahdollisuuksia toimia. Toisaalta lapsen itsenäiseen toimintaan kiinnitettiin paljonkin huomiota. Lapsia ei automaattisesti autettu, vaan lasten annettiin itse kokeilla ja oltiin apuna, mikäli lapsi ilmaisi tarvitsevänsä apua.

Montessoripedagogiikan soveltaminen kotona koettiin usein helpoksi. Vanhemmat kokivat että pedagogiikan mukaisesti toimiminen saattoi tapahtua ihan luonnollisesti, tietämättäänkin. Kuitenkin, jotta pedagogiikan hyödyntäminen olisi helppoa, on siihen pitänyt perehtyä. Tämän lisäksi se vaatii aikaa ja rohkeutta

antaa tilaa lapselle. Montessoripedagogiikan soveltamisen haasteeksi koettiin vähäinen tietämys siitä, sekä arjen kiireellisyys.

”Hyödyntäminen ei ole vaikeaa, huomioiminen / läsnäolo arjen kiireissä on haastavaa.”

”Luonteva osa elämää. Vaatii toki myös omaa aktiivisuutta ja rohkeutta antaa tilaa lapselle.”

4.4.1 Välineistö

Vanhempien kokemusten mukaan montessorivälineistön olemassaolosta ei päivähoiton alkaessa tiedetty, sen monipuolisuudesta yllätyttiin tai opittiin lisää ensimmäisen päivähoitovuoden aikana. Montessoripäiväkodilla jokaiselle lelulle ja välineelle on oma paikkansa, johon lapsi palauttaa käyttämänsä esineen. Leluja on vain yhdet kappaleet, joten vuoron odottamisella ja lelujen jakamisella muiden kanssa on suuri merkitys. Lelujen palauttamista ja siivoamista omille paikoilleen vanhemmat painottivat tärkeänä sääntönä kotona.

Montessoripedagogiikan koettiin vaikuttavan leluhankintoihin. Vanhemmat eivät halunneet ostaa lapsilleen mitä tahansa leluja, vaan leluja, jotka ovat kehittäviä ja kannustavat omaan ajatteluun. Luovuudelle oli jätettävä tilaa, ja joissakin perheissä leluja jopa valmistettiin itse. Leluja ei haluttu hankkia rajattomasti, vaan esillä pidettiin vain osa leluista ja aika ajoin varastosta vaihdettiin uusia leluja sekä vietiin aikaisemmin käytettyjä varastoon.

4.4.2 Herkkyyskaudet

Lapsen kulloisenkin herkkyuden johonkin tiettyyn asiaan vanhemmat kokivat tulevan ilmi päivittäisissä vienti- ja hakutilanteissa. Nämä tilanteet koettiin toisinaan liian kiireisiksi, eikä aikaa herkkyyskausista keskustelulle ollut. Päiväkodin henkilökunnan koettiin kysyttäessä kertovan mielellään lapsen kiinnostuksen kohteista päiväkodissa. Kotona arjen kiireiden keskellä lapsen herkkyyskausien

huomaamista pidettiin haastavana, mutta siihen pyrittiin. Kun kiinnostuksen kohteena ollut taito saavutettiin, lasta keuhuttiin ja saavutusta juhliittiin kotona.

Vanhemmat pyrkivät lasten herkkyyksikausien huomioon ottamiseen. Pyrittiin tekemään sitä, mikä lasta kiinnostaa, ja tuettiin oppimista herkkyyksikausien mukaisesti. Vanhemmat kuvailivat myös itse ottavansa asioista selvää herkkyyksikausista ja niiden mukaisesta toiminnasta, vaikka toisaalta pedagogiikkaan ei ollut perehdytty tarkemmin. Lapsen kiinnostuksen kohteista etsittiin lisätietoa yhdessä lapsen kanssa. Aikaa ja voimavaroja pyrittiin käyttämään siihen asiaan, johon lapsi osoittaa mielenkiintoa. Mikäli lapsi oli kiinnostunut esimerkiksi numeroista, annettiin hänelle numeroihin liittyviä tehtäviä. Vanhemmat kokivat myös, ettei heidän tarvitse aina reagoida mitenkään lapsen herkkyyksikausiin, vaan lapsi tekee kyllä sitä, mikä häntä kiinnostaa. Toisaalta lapsen herkkyyksikausiin ei aina kiinnitetty tietoisesti huomiota ollenkaan.

Lapsi kertoo itse paljon omista kiinnostuksen kohteistaan, kun vain me aikuiset maltamme kuunnella. Pyrimme tukemaan oppimista herkkyyksikausien mukaan, jos vain mahdollista. Teemme niitä asioita, jotka lasta kulloinkin kiinnostavat ja etsimme lisätietoa yhdessä lapsen kanssa esim. kirjastosta, netistä, kyselemällä tutuilta ”asian-tuntijoilta”.

Päiväkodilta saatua mallia herkkyyksikausista myös kritisoitiin vastauksissa, koska päiväkodilla koettiin annettavan joillekin lapsen herkkyyksille enemmän painoarvoa ja tukea kuin toisille. Kaikkien kiinnostuksen kohteiden samantarvoisuutta ja oppimisen tärkeyttä haluttiin korostaa.

4.4.3 Kasvattajan rooli

Vanhemmat olivat omaksuneet sen roolin, johon montessoripedagogiikka aikuista kannustaa. Ollaan lapsen tukena, mutta ei automaattisesti tehdä lapsen puolesta. Vaikka vanhemmat eivät esittäneet asiaa juuri näin, oli se havaittavissa useissa vastauksissa.

”Se vaikuttaa vähäisemmältä kuin luulin, mutta se onkin enemmän johdattelevaa kuin opettajajohtoista.”

Vanhemmat kokivat, että lapselle on annettava tilaa toimia, eikä aikuinen auta, ennen kuin lapsi sitä pyytää. Vanhempi on kuitenkin lähettyvillä, lapsen saatavilla, sekä turvaamassa. Lasta pyritään kannustamaan tekemään asioita, joista lapsi on oikeasti kiinnostunut, sen sijaan että tehtäisiin niitä asioita, mitkä tietynikäisen esimerkiksi pitäisi osata. Lapselle puhutaan myönteiseen sävyyn, kannustetaan ja tuetaan onnistumisissa eikä aina vain kielletä ja toruta.

4.4.4 Montessoripedagogiikan vaikutus lapsen käyttäytymiseen

Lapsen kokemuksen montessoripedagogiikasta koettiin näkyvän hänen käyttäytymisessään. Lapsi luottaa itseensä, työskentelee itsenäisesti ja jopa loukkaantuu, mikäli häntä autetaan liikaa. Lapsi toimii oma-aloitteisesti ja kertoo, mitä haluaa milloinkin tehdä. Montessoripedagogiikan koettiin vaikuttavan myös lapsen taitoihin kuunnella ja neuvotella. Lapsi on aktiivinen, kiinnostunut asioista ja haluaa osallistua arjen toimintoihin ja häneen vaikuttavien asioiden päätöksiin.

"Kokeilee rohkeasti uusia asioita ja vie ne loppuun. Lapsi haluaa osallistua ja vaikuttaa. Lapsi jo lähtökohtaisesti olettaa itse tekevänsä asioita ja "loukkaantuu", jos hänen mielestään "paapotaan" liikaa."

Tärkeimpänä taitona montessoripedagogiikan ansiosta vanhemmat kokivat toisten huomioon ottamisen. Tämä näkyy esimerkiksi pienempien lasten ohjauksena ja opastuksena. Ryhmän eri-ikäisyyttä ja eri-ikäisten lasten kanssa toimimista pidettiin suurimpana syynä sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Montessoripäiväkodissa hyvien, sydämellään työtä tekevien, työntekijöiden koettiin vaikuttavan lapsen kiinnostukseen montessoripedagogiikan mukaista työskentelyä kohtaan. Aina montessoripedagogiikan ei kuitenkaan koettu vaikuttavan lapsen käyttäytymiseen mitenkään, vaan lapsen kasvatus ja käytös lähtee kotoa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksemme tästä tutkimuksesta on, että montessoripedagogiikka tukee vanhemman roolia sisäisesti aktiivisena, mutta ulkoisesti passiivisena kasvattajana. Lapsille annettiin aikaa ja vapauksia valita omat tehtävänsä ja leikkinsä. Vanhemmat olivat sisäistäneet montessoripedagogiikan tunnuslauseen ”Auta minua tekemään itse”, ja se ohjasi heitä kasvattajina. Lasta osallistettiin arjen toiminnoissa sekä kannustettiin itsenäiseen ja oma-aloitteiseen toimintaan. Vanhempien kokemukset heidän roolistaan ohjaajana ja kannustajana sekä lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen on koettu tärkeiksi kokemuksiksi myös Korpisalón (2011, 27–29) tutkimuksessa.

Johtopäätöksemme tästä tutkimuksesta on myös, että vanhemmat ymmärtävät ympäristön merkityksen lapsen oppimiseen. Lasten oppimisen koettiin tehostuvan mukavassa ja virikkeellisessä ympäristössä eikä päiväkotiin jääty itkien vanhempien lähtiessä. Ympäristöllä oli suuri merkitys jo päiväkodin valintaankin. Eri-ikäisten lasten toimiminen samassa ryhmässä koettiin lasten vastavuoroisuutta tukevana asiana. Vastaavanlaisia tuloksia on saatu myös muissa tutkimuksissa. Myös Koskela (2004, 30–34) on havainnut tutkimuksessaan, että montessoripäiväkodin tilat ovat kodikkaat ja lapsille suunnitellut. Lisäksi hän on havainnut, että montessoriryhmän nuoremmat lapset oppivat vanhemmilta lapsilta toisten huomioon ottamista sekä riitatilanteiden ratkomista.

Johtopäätöksenä on, että vanhemmat kaipaavat tukea ja opastusta kasvatukseen liittyvissä asioissa. Montessoripedagogiikkaa tunnettiin, mutta sitä ei osattu vielä tietoisesti käyttää kasvatuksessa. Vanhemmat toivoivatkin perehdytystä pedagogiikan hyödyntämiseen.

6 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

6.1 Eettiset kysymykset

Kyselyssä emme keränneet osallistujilta minkäänlaisia henkilötietoja, koska ne eivät olleet tarpeellisia tutkimustamme varten. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikenlaisia henkilöjä, hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, joista hänet, hänen perheensä tai hänen kanssaan samassa taloudessa elävät voidaan tunnistaa (Henkilötietolaki 523/1999 1:3.1 §). Tutkimustamme varten emme tarvinneet tutkittavien nimiä, ikää, sukupuolta tai perhetilannetta. Myöskään päiväkodissa olevien lasten iällä ei ollut merkitystä tutkimuksemme kannalta. Olimme kiinnostuneita vain vanhempien kokemuksista yhden tai useamman lapsen ollessa tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa.

Tutkimuksessamme voimme soveltaa lakia sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. Asiakkaan yksityisyyttä, vakaumusta ja ihmisarvoa on kunnioitettava ja hänelle on kerrottava erilaiset vaihtoehdot (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 2:4.1 §, 2:5.1 §). Meidän tuli selvästi ilmaista tutkittaville, että kyselyyn osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja heidän yksityisyytensä on suojattu. Yksityisyyden suojaamisen pyrimme varmistamaan myös kyselyn mukana jaettavalla kirjekuorella, johon vanhemmat saivat jo kotona sulkea vastauslomakkeen. Meidän oli myös kerrottava heille, miksi tutkimus tehdään ja mihin tuloksia käytetään. Tämä tieto tuli saatekirjeeseen, joka jaettiin kyselylomakkeiden mukana perheiden kotiin. Tutkimuksemme valmistuttua toimitimme myös päiväkodille yhden valmiin opinnäytetyön, josta vanhemmat näkevät mihin tietoja on käytetty.

Vanhemmat saivat palauttaa vastauslomakkeet päiväkodin eteisessä olevaan laatikkoon. Koska kaikki vastaukset eivät palautuneet laatikkoon viimeiseen mahdolliseen vastauspäivään mennessä, ja laatikko oli jo ehditty hakea pois, menimme henkilökohtaisesti hakemaan myöhemmin palautuneet vastaukset vanhemmilta, yhden vanhemman ottaessa itse meihin yhteyttä. Tällä tavoin

pystyimme luomaan vanhemmalle luottamuksen tunteen siitä, että yksityisyys on suojattu, eikä päiväkodin henkilökunta saa lomakkeita luettavakseen. Kaikkia myöhässä tulleita vastauksia emme onnistuneet hakemaan suoraan vanhemmilta, sillä kaksi myöhässä palautunutta vastausta oli palautettu päiväkodin henkilökunnalle ja he toimittivat toisen meille henkilökohtaisesti ja toisen postitse. Kuoret olivat kuitenkin suljettuina, eivätkä näin ollen henkilökunnan luettavissa.

Tutkimuksemme toteutimme myös tutkimusetiikkaa ja hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että vältimme plagiointia. Pyrimme välttämään toisen käden lähteiden käyttöä, jotta saamamme tieto ja tuottamamme teoriapohja on luotettavaa. Tutkimustuloksemme täyttävät tieteelliselle tutkimukselle asetetut vaatimukset.

6.2 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden säilyttämiseksi on tärkeää kuvata tutkimusprosessin jokaista vaihetta. Aineiston keruutilanne tulee kuvailla mahdollisimman selkeästi ja totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.) Tutkimuksessamme pyrimme kuvaamaan tutkimusprosessin jokaisen vaiheen erittäin tarkasti ja kerromme tuloksista niin tarkasti kuin mahdollista, säilyttäen kuitenkin eettiset vaatimukset.

Emme tutkijoina voineet kyselylomaketta käyttäessämme varmistua siitä, miten vakavasti tutkittavat suhtautuivat kyselylomakkeeseen tai kuinka rehellisesti he siihen vastasivat. On myös mahdollista, että kysymyksissä vastaajat eivät ymmärtäneet kysymystä tai ymmärsivät sen väärin. Tämän välttämiseksi pyrimme laatimaan lomakkeen mahdollisimman huolellisesti, vaikka se olikin työlästä. Oli vastauksia, joissa ei vastattu täysin kysytyyn asiaan, mutta vastaukset olivat kuitenkin hyödynnettävissä toisia kysymyksiä analysoitaessa. Tämän seurauksena muutamien kysymysten osalta kokemukset jäivät hieman vähemmäksi. Tutkimuksen luotettavuus ei kuitenkaan kärsinyt, sillä laadullisessa tutkimuksessa yhdelläkin kokemuksella on merkitystä, eikä tarkoituksenamme olekaan yleistää.

Koska tutkimus toteutettiin päiväkodissa, jossa toinen tutkijoista oli ollut harjoittelussa, oli hyvä että tutkimus toteutettiin kyselyllä. Esimerkiksi haastattelutilanteessa vanhempien olisi voinut olla vaikea luottaa anonymiteettiinsä haastattelijan tuntiessa heidät, joten kyselylomake lisäsi yksityisyyden tunnetta. Tämä tarcoitti käytännössä sitä, että vanhempien oli helpompi vasta kysymyksiin täysin rehellisesti, jolloin tutkimustuloksemme ovat luotettavimmat. Saatekirjeessämme kannustimme vanhempia vastaamaan kysymyksiin täysin rehellisesti painotamalla yksityisyyden suojaa.

Tutkimuksen aikataulu on myös yksi luotettavuuteen vaikuttava tekijä. Koska opinnäytetyömme aikataulu oli rajallinen, eivät resurssimme riittäneet laajaan ja yleistettävään tutkimukseen. Tässä työssä panostimme laatuun, sillä aikaa oli kuitenkin tarpeeksi tutkimuksen huolelliseen toteuttamiseen. Suunniteluvaiheemme vei enemmän aikaa, kuin mihin olimme varautuneet. Tästä syystä, sekä molempien työllistyttyä, analysointivaiheelle jäi hieman vähemmän aikaa, kuin olisi suotavaa. Pyrimme kuitenkin järjestämään analysoinnille aikaa, sekä suuntaamaan voimavaroja huolellisuuteen, eikä tutkimuksen luotettavuus siten heikentynyt. (Sarajärvi ym. 2002, 138.)

Luotettavan tutkimuksen aikaansaamiseksi täytyy tutkimusmenetelmän olla tutkimukselle sopiva, jotta sillä saadaan kerättyä tutkimukselle tarpeellista tietoa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 216–218). Tutkimuksessamme tämä tarcoitti, että käytimme tiedonhankintamenetelmänä kyselylomaketta haastattelun sijaan, koska lomakkeen avulla saimme kattavamman aineiston. Kyselylomakkeessa haasteena oli kysymysten muotoilu, jotta vastaajat eivät käsittäisi kysymyksiä väärin ja saisimme vastauksia tutkimuksemme kohteena oleviin kokeuksiin.

Tutkimuksen analysointivaiheessa luotettavuutta halusimme lisätä liittämällä tutkimustuloksiin suoria lainauksia keräämästämme aineistosta. Valitsimme mahdollisimman monenlaisia, ja usean vanhemman kokemuksia lainausiimme.

7 POHDINTA

Kuten odotimmekin, vastaukset vaihtelivat suuresti. Oli sekä negatiivista että positiivista ja lyhyttä että pitkää vastausta. Vanhempien ennakkokäsitysten muutosta montessoripedagogiikasta ensimmäisen päivähoitovuoden aikana oli haastavaa pohtia vastausten perusteella. Vanhemmat olivat paljon luetelleet mieleen tulevia asioita eivätkä olleet juuri pohtineet ennakkokäsitysten muutoksia tai selittäneet kokemuksia. Testilomakkeen vastaajavanhempi oli vastannut tähän kysymykseen kattavasti, joten emme testauksen jälkeenkään muuttaneet kysymyksen muotoilua, vaikka olisi kaikkien vastausten perusteella pitänyt. Tätä olisi ehkä välttytty, mikäli kyselylomake olisi testattu useammalla vanhemmalla.

Vanhempien vastaukset koimme ammattitaitoisemmiksi, kuin olimme osanneet odottaa. Vanhemmat käyttivät paljon niin sanottua ammattisanastoa ja olivat hyvin tietoisia siitä, miten lasta tulisi kasvattaa. Päiväkoti on jakanut päivähoitosuhteen alkaessa perheille esitteen, jossa esitellään Oulun Montessori-päiväkotiä sekä montessoripedagogiikkaa. Kyselyä tehdessämme mielsimme tämän esitteen perehdytykseksi pedagogiikkaan, mutta vastauksista pystyimme päättellemään, että vanhemmat eivät ehkä ole yhdistäneet tätä esitettä perehdytykseen.

Tässä tutkimuksessa korostunut vanhempien kasvatustietoisuus ei kuitenkaan ole yleistettävissä laajemmalle. Montessori-päiväkodin lasten vanhemmat ovat tietoisesti hakeutuneet, ja jonottaneet paikan, vaihtoehtopedagogiikan päiväkotiin ja ovat näin ollen ehkä kiinnostuneempia kasvatustietoisuudesta kuin monet muut.

Tämän opinnäytetyön avulla opimme ymmärtämään sosiaalialan ammattieettisiä periaatteita ja toimimaan niiden mukaisesti. Kaiken toimintamme taustalla on meihin vaikuttava ihmiskäsitys ja arvomaailmamme, joita opimme tämän tutkimuksen avulla ymmärtämään ja käyttämään tulevassa työssämme. Koska haa-

veenamme on perustaa oma päiväkot, oli tämä tutkimus meille ikään kuin laadunvalvontaa. Opimme muotoilemaan työtämme paremmin asiakasta osallistavaksi ja perheiden arkea ohjaavampaan sekä tukevampaan suuntaan.

Tämän tutkimuksen mukana opimme suunnitelmavaiheen merkityksellisyydestä tutkimuksen teossa. Suunnitelman teon kestäminen ajallisesti tuntui turhauttavalta, mutta kun analysointi oli ajankohtaista, huomasimme huolellisen suunnittelun merkityksen. Tutkimuksen tekeminen kokonaisuudessaan on yksi laaja asia, jonka opimme tätä työtä tehdessä. Tällaista osaamista voimme jatkossa hyödyntää esimerkiksi hanke-työskentelyssä.

Opinnäytetyöprosessi vaati hyviä parityöskentelytaitoja, ja koemme onnistuneemme työskentelemään kumpikin tasapuolisesti opinnäytetyötä edistäen ja mielipiteitä esille tuoden. Yhteistyö päiväkodin kanssa on tässä opinnäytetyöprosessissa sujunut myös erittäin hyvin. Päiväkodin henkilökunta on ollut erittäin avuliasta, ja hyvin sujunut yhteistyö joudutti myös opinnäytetyömme valmistumista. Kaikki tässä tutkimuksessa saamamme tulokset ja meidän kehitysideamme tuodaan tietoon päiväkodille, jotta toimintaa voidaan kehittää ja parantaa.

Vanhempien antamat vastaukset opettivat meille, kuinka tietoisia he ovat lastensa kasvatukseen vaikuttavista asioista. Tätä me tulemme tulevana sosionomeina hyödyntämään. Vanhempien kokemukset antoivat meille tutkijoina ja sosionomeina uusia näkökulmia montessoripedagogiikasta. Olemme suunnitelleet perustavamme vaihtoehtopedagogiikkaa noudattavan päiväkodin ja nyt olemme tämän tutkimuksen pohjalta saaneet laajan käsityksen siitä, minkälaista perehdytystä vanhemmat pedagogiikkaan toivovat ja tarvitsevat sekä siitä, millaisia asioita vanhemmat kasvatuskumppanuudessa arvostavat. Myös kriittisen palautteen saaminen oli tämän tutkimuksen ansiosta mahdollista, sillä sitä vanhempien ei ole niin helppo antaa suoraa päiväkodille.

Tutkimuksemme johtopäätöksille löysimme tukea myös aikaisemmista tutkimuksista. Tämä lisää oman tutkimuksemme luotettavuutta. Tulevaisuudessa opinnäytetyömme pohjalta voisivat seuraavat opinnäytetyön tekijät järjestään yhteistyöpäiväkodillamme vanhemmille perehdytystilaisuuden montessoripeda-

gogiikasta. Olisi myös mahdollista tutkia, millaiseksi vanhemmat kokevat uudenlaisen perehdytyksen. Näin saataisiin lisää tutkimuksia ja kokemustietoa montessoripedagogiikasta.

Työelämässä tämän opinnäytetyön pohjalta voitaisiin kehittää vanhempien perehdytystä vaihtoehtopedagogiikkoihin. Jokavuotiseen arviointikyselyyn olisi hyvä ottaa mukaan yhtenä kysymyksenä myös perehdytyksen onnistuminen ja mahdolliset toiveet. Näin perehdytys saataisiin aina päivitettyä ja vastaamaan vanhempien tarpeita.

LÄHTEET

Ahlström, S.(toim.) Karvonen, S. & Lammi-Taskula, J. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. Helsinki: Yliopiston kirjapaino.

Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.

Brinkmann, S. & Kvale, S. 2009 Interviews, Learning the craft of qualitative research interviewing. Second edition. United States of America: SAGE Publications.

Dolto, F. 2002. Lapsuuden taitekohdat. Helsinki: Hakapaino Oy.

Eskola, A. Päiväkodinjohtaja, Oulun Montessori-päiväkoti. Sähköpostiviesti, Opinnäytetyö, o0hami00@students.oamk.fi 12.9.2012.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Henkilötietolaki 22.4.1999/523.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Höynälänmaa, K. 2011. Kehityskaudet ja niihin sisältyvät herkkyyskaudet. Teoksessa Paalasmaa, J. (toim.) Lapsesta käsin, Kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Juva: Bookwell Oy.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K., 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Kaipio, K. 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kiviniemi, K. 2010. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Kolmas täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito, työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: WS Bookwell Oy.

Korpisalo, B. 2011. Montessoripedagogiikka ja sen toimivuus päiväkotien ohjelmassa. Laurea ammattikorkeakoulu Tikkurilan yksikkö. Sosiaalian koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Korvela, P. 2003. Yhdessä ja erikseen, perheenjäsenten kotona olemisen ja tekemisen dynamiikka. Saarijärvi: Gummerus kirjapaino Oy.

Koskela, S. 2007. ”Onhan se Montessori muutakin kuin ne välineet” Montessoripedagogiikkaa päiväkodin arjessa. Diakonia ammattikorkeakoulu Järvenpään yksikkö. Sosiaalian koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kyrölampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Kolmas täydennetty painos. Juva: WS Bookwell Oy.

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812.

Miettunen, A. & Rotkirch, A. 2012. Perhebarometri 2011 - Yhteistä aikaa etsimässä, Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Väestöntutkimuslaitos: Katsouksia E 42.

MLL, 2012. Hakupäivä 9.11.2012, 9.12.2012

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/.

Montessori, M. 1983. Lapsen salaisuus. Kuudes painos. suom. Hollo, J. Juva: WSOY. Alkuperäisjulkaisu 1936.

Ojakangas, M. 2001. Pietas- kasvatuksen mahdollisuus. Helsinki: Kustannus- osakeyhtiö Summa.

Oulun Montessori-päiväkoti, 2012. Varhaiskasvatussuunnitelma.

Paalasmaa, J. (toim.) 2011. Lapsesta käsin, kasvatuksen ja opetuksen vaihtoehtoja. Juva: Bookwell Oy.

Parkkonen, H. 1991 Auta minua tekemään itse. Porvoo: WSOY.

Poikonen, P-L. & Lehtipää, R., Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatus tehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa Lämsä, T., 2009. Perhe-elämän paletti. Juva: WS Bookwell Oy.

Rauhala, L. 1983. Ihmiskäsitys ihmistyössä. Jyväskylä: K.J. Gummerus Oy.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J., 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Stakes, 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Suomen Montessori-yhdistys ry, 2012.

Hakupäivä 17.4.2012 <http://www.montessori.fi/maria.html>.

Telemäki, S. & Vahtokari, J. 2006. KASVATA ja kasva itse. Tampere: Pilot-kustannus Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

LIITE 1

Hyvät Oulun Montessori- Päiväkotilaisen vanhemmat!

Teemme opinnäytetyötämme päiväkotinne aiheenamme *Montessoripedagogiikka perheen arjessa*. Pyydämme Teitä nyt täyttämään ohessa olevan kyselylomakkeen, koska kyselyn avulla saamme arvokasta tietoa kokemuksistanne. Lomakkeen voi täyttää täysin nimettömänä. Emme tarvitse tutkimuksessamme nimiä, emmekä mitään muita yksityiskohtaisia tietoja perheestänne.

Kyselylomakkeessa on avoimia kysymyksiä. Toivomme, että vastaatte rehellisesti ja kirjoitatte lomakkeisiin kaiken mitä kysymykset tuovat mieleenne. Haluamme suojata yksityisyytenne täysin, jotta voisitte vastata rehellisesti. Kyselylomakkeen ja tämän kirjeen mukana saatte palautuskuoren, johon voitte sulkea vastauksenne. Tuomme päiväkodin eteiseen palautuslaatikon, johon kuoret voi palauttaa. Laatikkoa emme avaa vasta kuin viimeisen palautuspäivän jälkeen, jolloin kaikki vastaukset ovat laatikossa sekaisin.

Opinnäytetyömme valmistuttua toimitamme myös päiväkodille yhden kappaleen työstämme, jota voitte lainata ja lukea. Mikäli tulee jotain kysyttävää, alta löytyvät yhteystietomme.

Pyydämme teitä palauttamaan täytetyn lomakkeen kuoressa maanantaihin 25.3.2013 mennessä palautuslaatikkoon. Haemme laatikon kuorineen maanantai-iltana. Kiitos avustanne!

Minna Hätälä
[sähköpostiosoite](#)
puhelinnumero

Elli Elomaa
[sähköpostiosoite](#)
puhelinnumero

MONTESSORIPEDAGOGIIKKA PERHEEN ARJESSA

Pyydämme teitä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin mahdollisimman avoimesti. Mikäli vastaustila ei riitä, voitte jatkaa paperin kääntöpuolelle.

1. Mitä tiesitte montessoripedagogiikasta etukäteen?

2. Mihin montessoripedagogiikassa olette erityisesti perehtynyt?

3. Miten ennakkokäsityksenne pedagogiikasta muuttui ensimmäisen päivähoitovuoden aikana seuraavien asioiden osalta?

Välineistö

Toimintaympäristö

Kasvattajan rooli

Lasten eri-ikäisyys ryhmässä

Jonkin muun asian osalta

4. Arvioikaa päiväkodilta saamaanne perehdytystä montessoripedagogiikasta.

Miltä osin perehdytys on vastannut odotuksianne?

Miltä osin perehdytys ei ole vastannut odotuksienne?

5. Millaiseen päiväkodin järjestämään perehdytystilaisuuteen olisitte halukas osallistumaan?

6. Millaista tietoa olette saaneet montessoripedagogiikan soveltamismahdollisuuksista kotona?

7. Millaisista montessoripedagogiikan soveltamiseen liittyvistä asioista olette pyytäneet päiväkodilta ohjausta tai neuvontaa?

8. Millä tavoin hyödynnätte montessoripedagogiikkaa seuraavissa kasvatukseen liittyvissä asioissa?

Säännöt

Lapsen omatahtinen oppiminen

Lelut

Leikkitilat

9. Millä tavoin montessoripedagogiikan tunnuslause ”Auta minua tekemään itse” on esillä Teidän arjessanne?

10. Montessori erottaa lapsen kehityksessä herkkyykskaudet, jolloin lapsen kiinnostus keskittyy johonkin tiettyyn asiaan, kuten kirjoittamiseen. Milaista tietoa lapsen herkkyykskaudesta saatte päiväkodilta?

11. Millä tavoin huomioitte kotona lapsen herkkyyksikaudet? (Esim. puheen opettelu, kirjoittaminen, käytännön toiminta ym.)

12. Millä tavoin lapsen kokemus montessoripedagogiikasta näkyy hänen käyttäytymisessään kotona?

13. Millä tavoin montessoripedagogiikka ohjaa hankinnoissa, joita teette lapsellenne?

14. Millä tavoin lapsenne osallistuu kotona arjen toimintaan ja kotitöihin?
(Esim. siivoukseen, ruoanlaittoon ym.)

15. Kuinka helpoksi tai vaikeaksi kuvailisitte montessoripedagogiikan hyödyntämisen kasvatuksessanne?

KIITOS VASTAUKSISTANNE!